

Mondstuk van die Suid-Afrikaanse aartappelbedryf • Mouthpiece of the South African potato industry

CHIPS

VOL 36 NO 1 • JANUARY / FEBRUARY 2022

**OOS-VRYSTAATSE STANDPROEF
ONDER AANVULLENDE
BESPROEING IN REITZ**

**THE POTATO LEAF MINER:
ORIGIN OF THE FIRST FLY
INFESTATIONS OF THE SEASON**

Tegnologiese ontwikkeling: | Effect of fungicide application | Engagement with New Era
Gebruik van QR-kodes | on potato cultivars at Cedara | farmers in Limpopo

Kernmateriaal van oop kommersiële kultivars

Deur dr Fienie Niederwieser, Aartappels Suid-Afrika (Foto's: P Brink, Yara)

Tot so onlangs as 20 jaar gelede, was die oorgrote meerderheid (sowat 70%) van aartappels wat op die varsproduktemarkte verkoop is, afkomstig van kultivars waarvoor planttelersregte nie geregistreer was nie – die sogenaamde 'oop' kultivars.

Drie kultivars, naamlik BP1, Vanderplank en Up-to-date, het vir jare die mark oorheers. Enige persoon kon die oop kultivars vermeerder sonder dat die oorspronklike telers enige inkomste daaruit verdien het. Dit was nie 'n probleem nie, omdat daardie kultivars oor die algemeen deur staatsondersteunde teelprogramme ontwikkel is.

Verandering is onafwendbaar

Soos wat in die meeste ander lande gebeur het, is die mark later oorheers deur kultivars waarvoor planttelersregte uitgeneem is en wat deur kommersiële teelprogramme ontwikkel is – die sogenaamde beskermde kultivars. Daar was dus maatskappye wat gesorg het dat siektevrye en tipe-egte kernmateriaal van die beskermde kultivars in stand gehou word.

Die Landbounavorsingsraad (LNR) het verantwoordelikheid geneem om in vitro-kernmateriaal van die oop kultivars in stand te hou en aan kommersiële laboratoriums beskikbaar te stel met die oog op massa-vermeerdering deur weefselkultuur.

Befondsing deur die navorsingsprogram is oor baie jare deur Aartappels Suid-Afrika (ASA) bewillig om instandhouding te ondersteun. Producente wat verkies om van die ou oop kultivars te produseer, het dus toegang tot tipe-egte en siektevrye kernmateriaal gehad.

Aanpassing by veranderinge

Aangesien die aanplant van die ou oop kultivars oor jare drasties afgeneem het, het die Navorsingskomitee in 2017 voorgestel dat die befondsing teen Junie 2022 gestaak word. Die besluit is vervolgens deur die Nasionale Raad goedgekeur en die inligting is tydens streekmoererkomitee- en gebiedsbestuursvergaderings bekendgemaak met die doel om producente aan te moedig om seker te maak hul moerverskaffers het toegang tot kernmateriaal van die oop kultivars.

Die jongste stand van sake

Die Independent Certification Council for Seed Potatoes (ICCSP) oftewel Onafhanklike Sertifiseringsraad vir Aartappels (OSRA) het, voordat die befondsing aan die LNR gestaak is, besluit om nié die goedkeuring vir die LNR-*In Vitro* Genebank as vestigings-, instandhoudings- en vermeerderingsfasiliteit, te hê nie.

Dit beteken dat die kernmateriaal wat tans in die LNR-*In Vitro* Genebank is, nie goedgekeur is vir vermeerdering vir

sertifiseringsdoeleindes nie. Dit geld vir die ou oop kultivars waarvoor befondsing beskikbaar gestel is (Herta, VanderPlank, BP1, Up-to-date) asook ander kultivars in die LNR se genebank, insluitend kultivars wat deur die LNR geteel is (soos Mnandi, Sandvelder, Caren, Hoëvelder, en dies meer). 🍅

Indien 'n kweker belangstel om kernmateriaal van oop kultivars te bekom, kan die LNR-VIMP by Roodeplaat gekontak word. Die beskikbaarstelling van die kultivars sal as 'n privaat saketransaksie tussen die LNR en die betrokke persoon beskou word. Kontak dr Sonja Venter by 082 566 3872 of epos SVenter@arc.agric.za indien u hierin belangstel.

Laboratoriums wat deur OSRA goedgekeur is as vestigingslaboratoriums, kan gekontak word vir kernmateriaal van die oop kommersiële kultivars vir doeleindes van vermeerdering vir sertifisering.